

Wie wordt er beter

Groene stroom is niet altijd écht groen. Nieuwe elektriciteitscentrales gestookt op palmolie zijn misschien goed tegen het broeikaseffect, maar veroorzaken wel een enorme luchtvervuiling. De bestaande industrie vindt het bespottelijk dat de overheid eraan meewerkt. Hoe driekwart miljard euro belastinggeld opgaat aan modieus milieubeleid.

van palmolie?

Het lijkt een bijzonder bondgenootschap tussen de industrie en de milieubeweging. Beide zijn diep ongelukkig met de lucratieve plannen van het splinternieuwe bedrijf Biox voor drie kleine elektriciteitscentrales, die op tropische palmolie gestookt zullen worden. Het gaat om plannen voor centrales bij Vlissingen, op de Maasvlakte en in Delfzijl. In alledrie de gevallen is de milieuvergunning inmiddels verleend. De industrie beperkt het verzet tot vinnige commentaren en brieven aan politici en ambtenaren. De milieuorganisaties vechten de milieuvergunningen aan tot bij de Raad van State, maar de kans dat dit verzet succes heeft, is klein.

De centrales zijn weliswaar enorme vervuilers als het gaat om de uitstoot van fijn stof en stikstofoxiden (NO_x), maar noch in Groningen, noch in Zuid-Holland, noch in Zeeland hebben de provinciebesturen in de wet- en regelgeving een aanknopingspunt kunnen vinden om de milieuvergunning te weigeren. En vooral in Zuid-Holland, waar de milieuruimte voor het bedrijfsleven toch al zo schaars is, hadden ze dat maar al te graag gedaan.

Wat is het punt? De drie elektriciteitscentrales die Biox wil bouwen, verstoken palmolie in dieselmotoren. Het gaat om betrekkelijk kleine installaties; de centrales hebben straks een elektrisch vermogen van 50 megawatt. Voor kleine centrales is de subsidieregeling voor groene stroom het gunstigst, zegt initiatiefnemer Ad van der Kreeke, directeur van Biox. Ter vergelijking: een reguliere op kolen of gas gestookte centrale heeft al gauw 800 megawatt aan vermogen.

Elektriciteit die wordt opgewekt met palmolie wordt door het ministerie van Economische Zaken aangemerkt als 'groene' stroom. Daarmee wordt bedoeld dat bij de productie weliswaar CO_2 (een van de broeikasgassen) vrijkomt, maar dat de palmplanten waarvan de olie afkomstig is op hun beurt weer ongeveer net zoveel CO_2 uit de lucht opnemen. Per saldo leidt de productie dus niet tot extra CO_2 in de atmosfeer. De beloning van de rijksoverheid is een forse subsidie in het kader van de zogeheten MEP-regeling, ongeveer 6 cent per opgewekte kilowattuur.

Weliswaar heeft in de krant gestaan dat Joop Wijn, de nieuwe minister van Economische Zaken, heeft besloten de subsidieregeling (wegens flinke uitgavenoverschrijdingen) stop te zetten, maar voor twee van de drie palmoliecentrales was de overheidsbijdrage op tijd aangevraagd. Als de Raad van State meewerkt, kan straks in Vlissingen én in Delfzijl, elk met een overheidsbijdrage van maar liefst 37 miljoen euro per jaar (volgens de opgave van Biox zelf) een relatief kleine hoeveelheid elektriciteit worden opgewekt. En zodra een

volgens kabinet besluit een nieuwe subsidieregeling voor groene stroom in te voeren, is Biox er als eerste bij om ook voor het project op de Maasvlakte een bijdrage te claimen.

Even snel uitrekenen. De subsidies worden verleend voor tien jaar; dus voorlopig gaat het in totaal om $2 \times 10 \times 37 = 740$ miljoen euro aan belastinggeld. Driekwart miljard!

Groen?

Wat krijgt de belastingbetaler daarvoor terug? Een betrekkelijk kleine hoeveelheid groene stroom. Maar hoe groen is groen? De meeste milieuorganisaties zijn niet enthousiast over het gebruik van palmolie omdat de aanleg van palmolieplantages in het Verre Oosten ten koste zou gaan van het tropisch regenwoud.

Zover hoeven ze echter bij DCMR Milieudienst Rijnmond niet te kijken om weinig enthousiast te zijn over het stoken van palmolie. DCMR is een overheidsinstantie die overheden in het Rijnmondgebied adviseert ten aanzien van milieuvergunningen. In dit geval het provinciebestuur van Zuid-Holland. Maarten de Hoog, lid van het directieteam van DCMR, noemt het een "puur technische redenering" om de stroom van de palmoliecentrales als "groen" te bestempelen.

De CO_2 -uitstoot is weliswaar geen probleem, maar wat betreft het terugdringen van broeikasgassen voldeed Nederland toch al lang aan de internationale normen. Heel anders is dat met NO_x en fijn stof. De industrie wordt aan alle kanten onder druk gezet om deze uitstoot verder te beperken. Er worden harde maatregelen genomen, er wordt gehandeld in emissierechten en ook de uitstoot van het autoverkeer wordt aan banden gelegd. Maar als de dieselmotoren ►

Emissiehandel

Om de uitstoot van NO_x (schadelijk voor de volksgezondheid) te beperken heeft Nederland sinds medio 2005 een systeem van emissiehandel. Hieraan doen 240 energie-intensieve installaties mee. Voor deze installaties geldt als uitgangspunt dat ze in principe kosteloos 40 gram NO_x per gigajoule energie-input in de atmosfeer mogen blazen. Wie daaronder blijft, houdt emissierechten over, die verkocht mogen worden aan bedrijven die (nog) niet kunnen voldoen aan deze prestatienorm. Emissiehandel moet zo bedrijven via het prijsmechanisme aanzetten tot een schonere productie.

'Het is toegeven aan de modegril van groene stroom, zonder de gevolgen onder ogen te zien'

van Biox straks worden ingeschakeld, zullen deze wel een enorme hoeveelheid stikstofoxiden (NO_x) en fijn stof de lucht in blazen. En juist daarmee heeft Nederland – vooral in de drukbevolkte Randstad – de grootste problemen.

Hoeveel is veel? Daar heeft Biox een hele tijd over gestoeid met de provincies. Op grond van het Besluit emissie-eisen stookinstallaties, dat in dit geval van toepassing is, zouden de elektriciteitscentrales 600 gram NO_x per geproduceerde gigajoule energie mogen uitstoten. In de milieuvergunningen die door de drie provinciebesturen zijn afgegeven (en die identiek zijn) staat 225 gram per gigajoule als

maximaal toegestane uitstoot. Ter vergelijking: een nieuwe gascentrale in Rijnmond mag maximaal 17 gram uitstoten en een nieuwe op kolen gestookte centrale 20 tot 30 gram.

Niets gevonden

Krankzinnig dat provinciebesturen hiervoor een milieuvergunning afgeven? Provinciebesturen moeten de regels naleven. En als er geen regels zijn, valt er ook niets na te leven. "We hebben echt alles gedaan, maar niets kunnen vinden", zegt Maarten de Hoog. Niet in de regels op het gebied van luchtkwaliteit, niet in de wettelijke eisen die aan elektriciteitscentrales gesteld kunnen worden, niet in de regels van de zogeheten NO_x emissiehandel en al helemaal niet in de regeling voor de zogeheten MEP-subsidies (voor groene stroom).

De palmoliecentrales zijn volgens De Hoog een onbedoeld gevolg van milieuregelgeving die hier en daar gaten vertoont én van een subsidieregeling waarvan de makers dit soort nevenverschijnselen

Ard van der Kreeke (Biox):

'We passen de nieuwste technieken toe'

Biox is een bedrijf met circa 35 medewerkers, dat zich bezig houdt met de productie van elektriciteit uit onder andere palmolie. Het bedrijf heeft in Nederland onder andere tankterminals in Vlissingen en in Rotterdam en diverse kleine projecten in ontwikkeling voor energieopwekking (2 tot 5 megawatt) bij boeren en tuinders. De onderneming verwacht binnenkort over eigen palmplantages in Zuidoost-Azië te beschikken.

Ard van der Kreeke is *managing director* en mede-eigenaar van de onderneming die anderhalf jaar geleden van start ging. Van der Kreeke heeft deze zomer 10 procent van de aandelen verkocht aan International Power, een Britse energiemaatschappij.

De Milieudienst Rijnmond en het bedrijfsleven zijn niet blij met uw plan voor de bouw van elektriciteitscentrales op palmolie.

Van der Kreeke: "De bezwaren van de milieudienst waren bij ons bekend. Ze vonden onze uitstoot van NO_x te hoog. We hebben uitgebreid overleg gevoerd, ook met de leveranciers van onze installaties. De nieuwste technieken worden toegepast

om de uitstoot op een veel lager niveau te brengen dan van vergelijkbare centrales in het buitenland. We blijven nu ver onder de wettelijke norm en onze inspanning is de komende jaren nog lager uit te komen. Als we in Italië of in Engeland dezelfde centrale willen bouwen, liggen de eisen veel en veel lager."

Het blijft een verouderde techniek, die veel vervuiling oplevert.

"Daar ben ik het niet mee eens. Ten eerste halen we voor biomassa een hoog rendement; bijna 50 procent. Bij het stoken van hout kom je niet verder dan 28 procent. Ten tweede vind ik het niet eerlijk onze technologie te vergelijken met een moderne elektriciteitscentrale die op gas wordt gestookt. Gascentrales zijn vooral de laatste jaren heel veel schoner geworden. Onze techniek staat nog maar in de kinderschoenen; we moeten de kans krijgen die verder te ontwikkelen. Als je de NO_x -uitstoot van een palmoliecentrale vergelijkt met die van een wat oudere gascentrale, dan zitten we maar twee keer zo hoog."

Er moet wel heel veel subsidie bij.

"Dat is nodig om de onrendabele top te kunnen financieren. Anders kan de zaak niet renderen. Gewone minerale olie kost ongeveer 200 dollar per ton, terwijl palmolie 400 dollar per ton kost. De overheidsbijdrage is in Nederland overigens relatief laag. Bovendien vind ik de overheid nogal onbetrouwbaar. Regels worden van de ene dag op de andere gewijzigd en subsidies van de ene dag op de andere niet meer verstrekt. En het is in Nederland al zo vreselijk moeilijk om een vergunning te krijgen. De plannen voor de centrale op de Maasvlakte, waar jaren aan gewerkt is, gaan nu voorlopig in de ijskast."

Voorlopig?

"De maatregel van minister Wijn om de subsidieregeling plotseling stop te zetten was niet realistisch; ik ga ervan uit dat een volgend kabinet met een nieuwe regeling voor groene energie komt. Misschien dat we dan ook in Rijnmond alsnog kunnen gaan bouwen."

niet hebben voorzien. Milieuregels voor elektriciteitscentrales zijn er niet op berekend dat een ondernemer palmolie gaat stoken in dieselmotoren, waarvan de technologie, aldus Maarten de Hoog, flink verouderd is. "Voor de productie van elektriciteit vormen dieselmotoren als deze een vergeten categorie. Ze worden hooguit gebruikt als noodaggregaten, bijvoorbeeld als op een Grieks eiland plotseling het licht uitvalt. Dat ze nu in een land als Nederland op deze manier worden ingezet, daar heeft niemand op gerekend. Wettelijke emissie-eisen voor de techniek van dit soort elektriciteitscentrales zijn dan ook niet beschikbaar."

De Hoog: "Met grote tegenzin hebben we het provinciebestuur daarom geadviseerd de milieuvergunning af te geven. De overheid is uiteindelijk gehouden de wet uit te voeren. Daar hebben ondernemers recht op."

Maar hoe zit het dan met de emissiehandel, de handel in rechten op de uitstoot van NO_x ? Energie-intensieve bedrijven die meer dan een bepaalde hoeveelheid NO_x uitstoten, moeten daarvoor zogeheten emissierechten kopen van bedrijven die onder de norm blijven (zie kader *Emissiehandel*). De centrales van Biox vallen straks onder dat systeem, want het bedrijf stoot aanzienlijk meer NO_x uit dan de 40 gram per gigajoule die de norm is voor de emissiehandel. Er moeten dus emissierechten gekocht worden.

DCMR schat de kosten van die rechten al gauw op 2 miljoen euro per jaar per centrale. "Maar als je dat afzet tegen de geringe investeringskosten en de hoge subsidieopbrengsten, kan dat geen probleem zijn", zegt Maarten de Hoog. "Je zou kunnen zeggen dat zulke projecten meer op subsidie dan op palmolie draaien." Zoveel subsidie dat er ook nog wel wat geld vanaf kan om te investeren in technieken die de uitstoot van NO_x verminderen, alleen is het de vraag of de energiesubsidies daarvoor bedoeld waren, zo concludeert de milieudienst Rijnmond.

Modegril

De bestaande industrie heeft grote problemen met de plannen van Biox. "Ik vind het te gek om los te lopen", zegt Dominic Boot, directeur van de Vereniging Nederlandse Petroleum Industrie (VNPI), de brancheorganisatie van oliemaatschappijen. "Een palmoliecentrale van 50 megawatt produceert ongeveer net zoveel NO_x als een complete olieraffinaderij op de Maasvlakte. Ik vind dat echt met twee maten meten, toegeven aan de modegril van groene stroom, zonder de gevolgen onder ogen te zien. Dit is een vorm van concurrentievervalsing waarmee, nota bene ten koste van het milieu, een aanslag wordt gepleegd op de bestaande industrie, om twijfelachtige klimaatwinst te behalen."

De Milieudienst Rijnmond heeft becijferd dat Biox met zijn kleine centrales straks maar liefst 4 procent van de totale NO_x -uitstoot van Nederland voor zijn rekening neemt, 2,2 kton op een totaal van 55 kton. En dat is iets waar de overige industrieën veel last van kun-

nen krijgen. De Milieudienst Rijnmond verwacht in elk geval dat de prijs voor NO_x -emissierechten door dit soort initiatieven kunstmatig hoog zal worden gehouden. En dat is direct in het nadeel van de bestaande bedrijven. Als het Biox-plan voor de Maasvlakte doorgaat, wordt de milieuruimte voor de industrie daar meteen al fors beperkt.

Rein Willems, directeur van Shell Nederland en voorzitter van de Milieucommissie van VNO-NCW, heeft dat allemaal ook onderkend. Hij schreef kort geleden een brief aan één van de hoogste ambtenaren van het ministerie van VROM, dat eindverantwoordelijk is voor de milieuregelgeving. "Ik wil niet verhehlen", schrijft Willems, "dat ik het tamelijk bizar vind dat – om een klein stukje van het CO_2 -probleem op te lossen – installaties worden vergund en fors gesubsidieerd met een verhoudingsgewijs zeer grote uitstoot van NO_x en fijn stof." Willems wijst erop dat Nederland juist de plafonds voor NO_x en fijn stof niet kan halen; die voor CO_2 wel. De Shell-directeur vindt dat initiatieven als die van Biox er niet toe mogen leiden dat de emissieplafonds voor bestaande industrieën worden verlaagd.

Willems wacht nog op antwoord van VROM. ■

MEP-regeling

De MEP-regeling (Milieukwaliteit Elektriciteits Productie), die enkele jaren geleden is ingesteld, is bedoeld om de opwekking van duurzame energie in Nederland te stimuleren. In het kader van deze regeling konden bedrijven een vergoeding voor de zogeheten 'onrendabele top' aanvragen als ze elektriciteit willen opwekken uit biomassa, wind- of zonne-energie. De regeling moet ervoor zorgen dat in 2010 zeker 9 procent van onze elektriciteit als 'duurzaam' kan worden aangemerkt. De regeling is een groter succes geworden dan de overheid had voorzien. Voor de komende tien jaar is voor ruim 800 miljoen euro per jaar aan subsidies toegezegd. Halverwege dit jaar heeft minister Joop Wijn van Economische Zaken besloten geen nieuwe subsidieaanvragen meer in behandeling te nemen. De verwachting is dat binnenkort een nieuwe, aangepaste stimuleringsregeling voor duurzame energie wordt afgekondigd.